

sultat, der vel efter alle Tidens og Stedets Forhold maa ansees for det Rette. Hvis man da med Hensyn til Fæstegodsset vil træffe en saadan Bestemmelse — og jeg vil strax erklære, at naar ikke denne Bestemmelse eller en lignende tages, da anseer Udvalget det hele Lovforslag for ubetimeligt, og da agter jeg idetmindste aldeles at stemme derimod (Hør!), — da troer jeg, at man har fjernet den eneste virkelige Fare, og at der ikke kan være mindste Betænkelighed ved for Selveiergodsset at sætte Maximum til 20 Tdr. Hartkorn. Der findes ikke mere end 8307 Tdr. Hartkorn i hele Danmarks Hartkorn, der henligge til Gaarde mellem 12 og 20 Tdr. Hartkorn, hvilket altsaa forholdsviis er overordentlig lidet og jeg troer, at saadanne større Gaarde, naar de kun ikke tiltage i et saadant Forhold; at de væsentligen indskrænke det Jordsmon, hvorpaa den mindre formiende Deel af Landbobefolkningen kunde finde Ophold, har sit store Gode baade i landoekonomisk og politisk Henseende. Jeg troer, at man herved aldeles bør afsee fra, at Erfaringen muligen kan have viist, at disse større Gaardmand endnu lægge an paa at henregnes til Aristokratiet, thi jeg holder mig overbevist om, at den Tid snart vil komme, da de ville sætte større Priis paa at være de Første blandt de Smaa end de Sidste blandt de Store, — den Tid, da man paa Grund af deres større Formue og af den Formodning for større Dannelse, som altid til en vis Grad knytter sig dertil, i dem vil søge og finde baade en Veiledning til et fremskridende Agerbrug og i politisk Henseende det bedste Forsvar for den mindre Jordbesiddelse. Jeg troer altsaa, at i denne Henseende er det ret ønskeligt, om disses Antal vilde blive noget øget og jeg troer ikke, at der er den mindste Fare for, at de ville blive forøgede ud over en passende og rimelig Grændse. Det er nemlig en gammel Erfaring, at den mindre Eiendom forholdsviis altid er meget dyrere end den større Eiendom, og det vil altsaa forbyde sig selv i nogen betydelig Grad at danne saadanne større Eiendomme, hvor de ikke allerede findes, ved at sammenkjøbe mindre Eiendomme, og i samme Grad som dette paa et

enkelt Sted usforholdsmæssigen maatte tage til, i samme Grad som de mindre Eiendommes Antal derved maatte formindskes, i samme Grad vil aabenbart ogsaa Sogningen efter dem og dermed deres Priis stige saa høit, at det bliver fuldkommen utænkeligt at opkjøbe og sammenlægge dem. Jeg maa derved endnu tilbagefalde i Thingets Grindring, at allerede den hos os bestaaende Tingenes Tilstand, og det Lovudkast, der væsentligt dertil slutter sig, indrømmer en meget udstrakt Udskyfningsfrihed; Udvalget har troet i et Par Punkter at kunne gaae endnu et Skridt videre, og der er ikke skillet noget Amendement i modsat Retning. Jeg troer altsaa ikke at foregribe Noget, ved at forudsætte, at vi, naar dette Udcast bliver til Lov, vilde have en meget udstrakt Udskyfningsfrihed her i Landet. Men imod en saadan er en ikke for stærkt begrændset Sammenlægningsfrihed det nødvendige Correctiv, ja, den er endog Betingelsen for samme. Det maa nemlig vel erindres, at Udskyfningen skeer langtfra altid i det Siemed, at den Parcel, der frastilles fra en Eiendom, skulde blive en selvstændig Eiendom. Det var sandelig ikke godt, om enhver Udskyfning, der foregaaer her i Landet, strax skulde medføre et selvstændigt Jordbrug, thi saa vilde Tilvæerten i de smaa og stedse mindre Eiendomme være overordentlig faretruende for Landets Vel. Men det store Fleertal af alle Udskyfninger skeer til Sammenlægning med andre Eiendomme; det er et Middel, hvorved man hjælper paa den store Ufuldkommenhed, af den gamle Udskifning ved at tilveiebringe en bedre Arrondering af Jordbrugene; det er dernæst et Middel, hvorved den Landmand, der gaaer frem i Velstand og Kraft, forøger sin Eiendoms Omfang og Værdi. — Det kan altsaa ikke nytte at tillade at udskyffe og sælge, naar man bortskærer de vigtigste af alle Kunder, nemlig dem, der ikke kjøbe til selvstændig Bebyggelse, men til Sammenlægning med alt bestaaende Eiendomme. Og her maa det vel erindres, at Markedet for en saadan Kjøber er meget stærkt begrændset. Den, der vil completere sin Besætning, for ham staaer alle Europas Dvægmarkeder aaben; men Den, der vil completere sin Gaards Tiliggende,